

DE VOOR DE INTERVIEWS GEHANTEERDE TOPICLIJST

INTRODUCTIE

Vooreerst wil ik u nogmaals bedanken voor uw bereidwilligheid om deel te nemen aan mijn onderzoek. Volledigheidshalve breng ik graag nog eens in herinnering dat dit interview kadert binnen mijn doctoraatsonderzoek in de criminologische wetenschappen aan de KU Leuven, onder promotorschap van prof. dr. Dirk Van Daele en prof. dr. Geert Vervaeke. Mijn onderzoek heeft betrekking op de identificatie van kwetsbare verdachten in de strafprocedure en meer bepaald op de rol van de advocaat hierbij tijdens het strafrechtelijk vooronderzoek. Aan de hand van interviews wil ik nagaan welke verdachten als kwetsbaar worden beschouwd; of en hoe vaak in contact wordt gekomen met kwetsbare verdachten; op welke manier een kwetsbare verdachte door advocaten wordt herkend en hoe vervolgens hiermee wordt omgegaan.

Ik verwacht dat het interview ongeveer een uur tot anderhalf uur van uw tijd in beslag zal nemen, afhankelijk van wat er tijdens ons gesprek aan bod komt. Om de gegevens correct te kunnen verwerken, wil ik meteen ook graag uw toestemming vragen om dit interview te mogen opnemen. Naast de opname zou ik bovendien aantekeningen willen maken ter ondersteuning van het verloop van het interview en voor het geval er iets fout mocht lopen met de opnameapparatuur. Bent u hiermee akkoord? Alle informatie wordt in ieder geval vertrouwelijk verwerkt, zodat de inhoud van dit interview niet naar u persoonlijk kan worden herleid. De identiteit van iedereen die meewerkt aan het onderzoek blijft dan ook anoniem. U kunt ook steeds beslissen om het interview of uw medewerking aan het onderzoek stop te zetten. Opdat uw medewerking volledig vrijwillig en op geïnformeerde wijze bekomen werd, moet ik u overigens vragen om een *informed consent*-document, waarin al deze informatie nogmaals wordt meegedeeld, door te nemen en, ingeval u akkoord bent, te ondertekenen [*papier afgeven*].

Zo dadelijk zal ik u eerst enkele vragen stellen over uw opleiding en loopbaan. Vervolgens wil ik het met u graag hebben over hoe u de kwetsbaarheid van verdachten ziet en hoe de identificatie van die kwetsbaarheid precies verloopt. Ik wil alvorens we effectief met het interview beginnen ook nog even benadrukken dat de vragen die ik zal stellen louter zijn bedoeld om te peilen naar uw persoonlijke ervaringen en opvattingen. Er zijn in die zin geen juiste of foute antwoorden.

I. PERSOONLIJKE GEGEVENS1. Balie¹:

Antwerpen	Turnhout	Mechelen	Brugge	Ieper	Kortrijk	Veurne
Dendermonde	Gent	Oudenaarde	Leuven	Limburg	Brussel NL	

2. Geslacht: *[niet vragen]*

- Vrouw
 Man

3. Leeftijd:

4. Aan welke universiteit heeft u uw rechtendiploma behaald? *[Combinaties mogelijk]*

- Universiteit Antwerpen
 Hogeschool Universiteit Brussel
 Vrije Universiteit Brussel
 Universiteit Gent
 Universiteit Hasselt
 Katholieke Universiteit Leuven
 Universit  de Liège
 Andere, namelijk: .....

5. a. Hoeveel jaar ervaring heeft u aan de balie?

Alternatieve vraag: Hoe lang bent u reeds ingeschreven aan de balie?

b. Hoeveel jaar ervaring heeft u met het verdedigen van verdachten in het kader van een strafrechtelijk onderzoek?

6. Hoe vaak treedt u ongeveer op als advocaat van een verdachte in strafzaken in het kader van een strafrechtelijk vooronderzoek?

[Uit te drukken in aantal keren per week, per maand, per jaar]

- a. Hoe vaak is dat in het kader van politionele verhoren?
- Vertrouwelijk overleg voorafgaand aan een verhoor
  - Bijstand tijdens een verhoor
  - Verschil tussen voor en na Salduz plus?

---

¹ Sinds het tijdstip waarop de interviews werden afgenomen, is een aantal balies gefusioneerd.

- b. Hoe vaak is dat in het kader van andere onderzoekshandelingen?
- ✓ Reconstructie
  - ✓ Meervoudige confrontatie
  - ✓ Confrontatie
  - ✓ (Deskundigenonderzoek)?
  - ✓ Verschil in voorgaanden?
  - ✓ Verschil tussen voor en na Salduz plus?

II. HET BEGRIP KWETSBARE VERDACHTE/KWETSBAARHEID

De volgende vragen die ik zal stellen, hebben specifiek betrekking op de kwetsbaarheid van verdachten.

7. Wat verstaat u onder een kwetsbare cliënt? Hierbij wil ik al meteen aanstippen dat het specifiek gaat om cliënten die worden verdacht in het kader van een strafrechtelijk onderzoek. Het gaat dus niet om getuigen en slachtoffers.

Alternatieve vraag: wat is voor u een kwetsbare verdachte? Wanneer is er volgens u sprake van een kwetsbare verdachte? In welke gevallen is hiervan sprake volgens u?

Doorvragen: aftoetsen van de elementen hieronder en eigen conceptueel model 'presenteren' en aftoetsen "Het niet kunnen uitoefenen van de procedurele rechten"

- a. Cognitieve vaardigheden en capaciteiten van de verdachte
- ✓ Taal- en communicatievaardigheden (lezen, luisteren, spreken, schrijven)
  - ✓ Geheugencapaciteiten (korte en lange termijn)
  - ✓ Aandachts- en concentratievermogen
  - ✓ Redeneervermogen (logisch denken, redeneren, informatie verwerken)
  - ✓ Middelengebruik (alcohol, drugs, medicatie)
  - ✓ Lichamelijke toestand (pijn, aandoening)
- b. Context waarin de procedurele rechten worden uitgeoefend
- ✓ De aard van de strafprocedure
  - ✓ De complexiteit van de zaak
  - ✓ Beschikbare bewijs
  - ✓ Vrijheidsberoving (isolatie, vermoeidheid, slaapdeprivatie)
  - ✓ Multiculturele samenleving
- c. Interacties in het kader van het verhoor
- ✓ Ingesteldheid van de verhoorders
  - ✓ Kennisgeving van de rechten (ja/nee – manier waarop)
  - ✓ Verhoortechnieken
  - ✓ Duur van het verhoor en aantal verhoren
- d. Interacties bij andere onderzoekshandelingen
- e. Overige factoren
8. Hoe vaak komt u in contact met kwetsbare cliënten?
- [Hierbij steeds rekening houden met wat door de advocaat als kwetsbaar werd gedefinieerd en eventuele toevoegingen na aftoetsen van het eigen conceptueel model]*
- a. Over hoeveel zaken gaat het dan bij benadering?
- b. In welk type zaken komt u in contact met kwetsbare verdachten?

- c. Welke vormen van kwetsbaarheid doen zich dan voor, gelet op wat u als een kwetsbare cliënt beschouwt?
[Nagaan of de omschrijving van kwetsbare verdachten ruimer is dan wat de advocaat in praktijk 'tegenkomt']
- d. Welke vormen van kwetsbaarheid merkt u het vaakst op?
- e. Welke problemen doen zich voor als gevolg van de kwetsbaarheid van uw cliënt?
- f. Indien weinig/niet: wat is volgens u de reden dat u niet (zo vaak) in contact komt met kwetsbare cliënten/weinig factoren tegenkomt die een cliënt kwetsbaar maken?
  - ✓ Aard van de zaken
  - ✓ Non-detectie/onderschatting (door gebrek aan opleiding, kennis, tijd,...)
  - ✓ Andere redenen?

III. DE IDENTIFICATIE VAN DE KWETSBAARHEID VAN DE VERDACHTE

Nu we het hebben gehad over wat onder de kwetsbaarheid van een verdachte zou kunnen worden verstaan, wil ik het met u hebben over de identificatie – of nog de herkenning – van die kwetsbaarheid. U mag voor het beantwoorden van de vragen die ik zal stellen zowel concrete voorbeelden of gevallen gebruiken als in meer algemene termen een antwoord geven op de vragen.

- 9. Hoe merkt u op dat het om een kwetsbare cliënt gaat?
  - a. Op welk moment hebt u dit door? [*per moment in samenhang met 9b. bevragen*]
Alternatieve vraag: wanneer merkt u dat uw cliënt kwetsbaar is?
    - ✓ Begin van het strafrechtelijk vooronderzoek (bv. bij het eerste contact met de cliënt naar aanleiding van een vertrouwelijk overleg voorafgaand aan het eerste politieel verhoor)
    - ✓ In het kader van bijstand tijdens een politieel verhoor
Verschil naargelang eerste verhoor of navolgende verhoren?
    - ✓ In het kader van de bijstand tijdens een andere onderzoekshandeling (reconstructie, meervoudige confrontatie, deskundigenonderzoek)
    - ✓ In de loop van het strafrechtelijke vooronderzoek (bv. op basis van informatie in processen-verbaal/het dossier, na enkele verhoren of enkele gesprekken met de cliënt)
    - ✓ Bij de behandeling van de zaak ter zitting
    - ✓ In de periode na de uitspraak door de feitenrechter
    - ✓ Een ander moment?
  - b. Waar merkt u dit dan precies? [*in detail bevragen voor ieder aangehaald moment*]
Alternatieve vraag: op welke manieren wordt het u dan duidelijk dat het om een kwetsbare cliënt gaat?
    - ✓ Vertrouwelijk overleg voorafgaand aan een verhoor
      - Gedrag van de cliënt
      - Informatie die de cliënt meedeelt (bv. over medicatie, voorgeschiedenis, opleiding etc.)

- ✓ Bijstand tijdens een verhoor
    - Gedrag van de cliënt
    - Informatie die de cliënt meedeelt
    - Informatie van de politie/verhoorders
    - Verschil tussen voor en na Salduz plus? (Bv. invloed van actieve rol?)
    - Verschil tussen eerste verhoor en navolgende verhoren?
  - ✓ Bijstand bij andere onderzoekshandelingen
    - Gedrag van de cliënt
    - Informatie die de cliënt meedeelde
    - Informatie van de politie
    - Verschil tussen voor en na Salduz plus?
  - ✓ Overige gesprekken met de verdachte
    - Ingeval van vrijheidsberoving: consultatie in de gevangenis
    - Ingeval van geen vrijheidsberoving: vrijelijk consultaties
  - ✓ Informatie van derden
    - Familie, vrienden, kennissen van de cliënt
    - Informatie van professionals die je zelf sprak (bv. medische of psychologische gegevens)
  - ✓ Schriftelijke informatie
    - Verhoorblad/proces-verbaal van verhoor
    - Strafdossier:
      - Voldoende vaak/snel inzage?
      - Wat is de bruikbaarheid van de schriftelijke informatie die hierin is opgenomen wat betreft de kwetsbaarheid van verdachten?
      - Medische of psychologische verslagen?
      - Informatie over opleiding, voorgeschiedenis, medicatie/lichamelijke toestand etc.?
  - ✓ Audiovisuele opname van een verhoor/de verhoren
    - Verschil tussen voor en na Salduz plus (verdachte kan dit nu vragen volgens artikel 48bis Sv.)?
  - ✓ Op basis van iets anders (al dan niet functie van een specifiek moment)? Bijvoorbeeld de aard van het misdrijf.
- c. In hoeverre verschilt dit naargelang de aard van de problematiek?
- ✓ Welke problematieken zijn juist makkelijk te identificeren? Welke moeilijker?
- d. In hoeverre verschilt dit naargelang het moment?
- ✓ Welke onderzoekshandelingen/momenten/informatie bieden de meeste gelegenheid om tot een identificatie te komen?
  - ✓ Wanneer is het daarentegen juist moeilijk? Welke informatie is hiertoe juist niet zo bruikbaar?
  - ✓ In hoeverre merkt u hier een verschil tussen de situatie voor de recentste Salduz plus-regelgeving en de huidige situatie?
    - Verschilt dit naargelang de verdachte al dan niet van zijn vrijheid is beroofd?
    - Bent u sinds Salduz plus vaak aanwezig tijdens verhoren van niet van hun vrijheid beroofde cliënten nu dit is toegelaten?

- e. *[Reservevraag voor het geval dit nog niet voldoende duidelijk is geworden]:*
Op grond van welke criteria/elementen besluit u dat uw cliënt kwetsbaar is?
Alternatieve vraag: wat zijn concrete aanwijzingen van kwetsbaarheid bij de voorgaande momenten/informatie? Kunt u concrete voorbeelden geven van elementen die tijdens de aangehaalde momenten of aan de hand van de besproken informatie op de kwetsbaarheid van de verdachte wijzen?

10. In hoeverre gaat u actief op zoek naar informatie die zou kunnen wijzen op kwetsbaarheid bij de verdachte?
- Op welke manier gaat u op zoek naar aanwijzingen voor de mogelijke kwetsbaarheid van uw cliënten?
  - Waarop let u precies? Hoe gaat u tewerk?
  - Om welke redenen gaat u wel/niet actief op zoek naar de potentiële kwetsbaarheid van uw cliënt?

IV. ACTIE INGEVAL VAN KWETSBAARHEID

11. Wat doet u indien u meent dat uw cliënt kwetsbaar is?
- [Indien nog onvoldoende aan bod gekomen]:* op grond van welke criteria onderneemt u iets?
  - Wat onderneemt u, indien u specifieke handelingen stelt?
    - ✓ Hoe tracht u die kwetsbaarheid te compenseren?
      - Bijvoorbeeld: bij voorafgaand overleg meer tijd nemen om de procedurele rechten toe te lichten
      - Bijvoorbeeld: verhoorders inlichten bij aanvang van het verhoor
      - Bijvoorbeeld: deskundigenonderzoek, andere bijkomende onderzoekshandelingen, medische bijstand,... vragen
      - Bijvoorbeeld: contact opnemen met familieleden om bijkomende informatie in te winnen
  - [Doorvragen voor wanneer bij 11b. onvoldoende informatie wordt bekomen]*
    - ✓ Hoe uit zich dat in het kader van een verhoor?
      - In hoeverre draagt uw actievere rol tijdens het verhoor hieraan bij?
        - Bijvoorbeeld: vaker tussenkomen, verhoor onderbreken voor bijkomend overleg, vragen verduidelijken etc.
      - Is hier een verschil merkbaar met de periode voor de nieuwste Salduz-regelgeving?
    - ✓ Hoe uit zich dat bij andere onderzoekshandelingen?
      - Is hier een verschil merkbaar met de periode voor de nieuwste Salduz-regelgeving?

V. OPLEIDING/KENNIS/TOOLS/HULPMIDDELEN

12. Ik wil u nu graag een stelling voorleggen en vragen in welke mate u het daarmee eens bent. In welke mate bent u het eens met de volgende stelling: “Ik heb voldoende kennis van potentiële kwetsbaarheden van verdachten?”

- Helemaal eens
- Eerder eens
- Eens noch oneens
- Eerder oneens
- Helemaal oneens

Toelichting vragen: om welke redenen vindt u dat?

13. Met de volgende vraag wil ik graag nagaan of er op bepaalde momenten in uw opleiding en/of loopbaan specifiek aandacht was voor de identificatie van en omgang met kwetsbare verdachten. Is er zo iets waar u aan denkt?

Was dit zo tijdens:

- Uw universitaire opleiding (bijvoorbeeld in een bepaald vak)?
- Uw stage?
- Een gevolgde bijscholing?
- Iets anders?
- Indien ja: kunt u hierover iets meer vertellen?
  - ✓ Op welke manier was dit; waarover ging het precies?
  - ✓ Hoe lang duurde dit?
  - ✓ In hoeverre vond je dit nuttig/een bijdrage leveren aan jouw manier van werken in de praktijk?

14. [Te stellen indien nog niet eerder aan bod gekomen]: Beschikt u over hulpmiddelen/tools om de kwetsbaarheid van een cliënt te identificeren?

- ✓ Bijvoorbeeld een checklist/lijst met indicatoren gegroeid uit de praktijk
- ✓ Indien ja: kunt u hier wat meer over vertellen?

15. Ik leg u tot slot graag nog een laatste stelling voor. In welke mate bent u het eens met de volgende stelling: “De identificatie van de kwetsbaarheid van een cliënt behoort tot mijn takenpakket”?

- Helemaal eens
- Eerder eens
- Eens noch oneens
- Eerder oneens
- Helemaal oneens

Toelichting vragen:

- Om welke redenen vindt u dat?
- Indien ja: in hoeverre vindt u dit uitsluitend uw taak?
- In hoeverre verschilt uw visie hierop wanneer u de vergelijking maakt met de situatie voor de nieuwste Salduz plus-regelgeving? Waarom wel/niet?

Hiermee zijn we aan het einde van mijn vragen gekomen. Zijn er nog zaken die u graag zou willen toevoegen of die u nog graag zou willen bespreken? Is er iets dat nog niet aan bod is gekomen dat u wel nog graag wenst aan te stippen of dat volgens u zeker nog relevant is voor mijn onderzoek? Dan ga ik hier graag nog verder op in.

Ter afsluiting verneem ik graag nog van u of u mij nog in contact zou kunnen brengen met strafrechtadvocaten die volgens u eveneens waardevolle informatie zouden kunnen verschaffen en wie ik eveneens zou kunnen interviewen voor mijn onderzoek.

Dan rest mij u enkel nogmaals hartelijk te danken voor uw medewerking aan mijn onderzoek! Mocht u op een later tijdstip nog vragen of opmerkingen hebben, aarzel dan niet om mij te telefonisch of via e-mail te contacteren.